

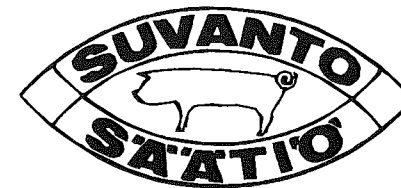
SUVANNON

SEUTU

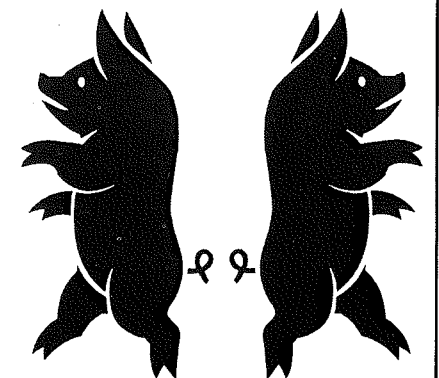
Ystävät, sukulaiset, tuttavat, nuoret ja vanhat kohtasivat pitäjäjuhlilla Huittisissa. Karjalaisuus elää yhä vahvasti, sen todisti muunmuassa tämä sukulaisjoukko: vasemmalta Yrjö Kyllästinen, Ester Uusitalo, Irja Tiinus, Ensio Jortikka, Lea ja Markus Ettenauer, Tanja Leander sekä Jesse ja Elina Tiinus.

SUVANNON YMPÄRISTÖN
KOTISEUTULEHTI

Sakkolan juhlat
kokosivat
satamäärin
väkeä
Huittisiin.

Sivut 7-11

N:o 6 • 1999
S Y Y S K U U

TOIMITUKSEN TUOLI

Syystervehdys, hyvät lukijat - ja samalla lehden tekijät!

Pitäjälehteämme julkaiseva Suvanto-Säätiö on nyt virallisesti muuttanut nimensä Sakkola-Säätiöksi. Lehden nimi kuitenkin pysyy entisellään Suvannon Seutuna. Muistakaahan tilata lehti omaan postilaatikkoon tai vaikkapa ystäville ja tuttaville lahjaksi.

Onnistuneet vuotuiset pitäjäjuhlat vietettiin Huittisissa runsaan väkijoukon ja monipuolisen ohjelman parissa. Kiitos siitä vielä juhlien järjestäjille - isoissa tapahtumissa on aina suuri työ, jonka hoiditte kunnialla.

NIMIVIRHE. Sakkolan sotainvalidi ja -veteraanikerhon kuulumisista kerrovassa uutisessa oli nimivirhe. Kerhon varainhoitaja on vuosia ollut Aune Karonen eikä Aune Jääskeläinen, kuten edellisessä lehdessä luki.

-Esitän anteeksipyyntöni, ja toivon Aune Karoselle että Martti Karoselle hyvää syksyä ja jaksamista sairauksissa. Samoin syysterveiset kaikille kerhon veljille ja sisarille ja lämmitä syksyä, toivottelee Lauri Lamppu Valkeakoskelta.

Sakkola-museotyö etenee myös vauhdilla. Lehden loppuosassa on jälleen ohjeita perinteen tallentamiseksi, ottakaapa vinkistä vaarin.

Museoasia on viime numeroissa haukannut lehdestä runsaasti tilaa, mutta hankkeen hyvään alkuunsaattamiseen on tarvittu tiedotusta. Kiitos jo kaikille projektiin mukaan lähteneille.

Suvannon Seudussa odotteleeekin vielä nippu tarinoita pääsyään lehteen. Mutta älkää silti antako kynien kuvaa: materiaalia otetaan edelleen vastaan ja painetaan lehden sivuille, kun tila antaa myöden.

Mikäli jutut on tehty tietokoneilla ja talletettu "korpuille", lähetäkää ne ihmeessä toimitukseen - teksti myös paperille tulostettuna on viisasta liittää mukaan.

-MRT

Etsintäkuulutus tuotti tulosta

Kiitokset Suvannon Seudulle "Airin ja Annelin hoitajan" etsintäkuulutuksesta. Olen saanut kaksin yhteydenottoa sen ansiosta.

Ensin soitti Aino, joka 14-vuotiaana oli mukana samalla evakomatalla Kiviniemestä Jämsään. Myöhemmin puhuin Helvin kanssa. Hän oli sodan jälkeen etsinyt äitiäni ja soitti nyt tyttärelle. Molempien löytymisestä olen suuresti iloinut.

Jo aikaisemmin olen Suvannon Seudun sivujen kautta uudelleen tavoittanut naapurin Martta Karvosen ja koulutoverini Ritva Karaisen (nyk. Jämsén).

Kiitos, että tämä lehti on olemassa!

Airi Aapola

*Sykähti sydänelästä,
polttelee poviperästä...
(A. Aava)*

Lämmin kiitos

*51. Sakkola-juhlan yleisölle,
esiintyjille, talkooväelle
sekä kaikille muille yksityisille
ja yhteisöille, jotka monin
eri tavoin myötävaikutitte
juhlamme onnistumiseen.*

Huittisten Karjalaiset ry

Sakkola-Säätiö (ent. Suvanto-Säätiö) järjestää
TALVISODAN ALKAMISEN MUISTOTILAISUUDEN
torstaina 7.10.1999 klo 14.00 alkaen Lempäälän Ehtookodossa,
os. Katepalintie 9, 37500 Lempäälä.

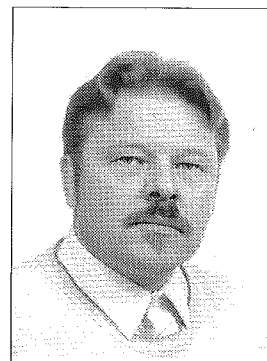
Säätiö kutsuu täten juhlaan erityisesti sotaveteraanit, sotainvalidit,
lotat ja sotilaspojat. Tilaisuus on kaikille asiasta kiinnostuneille avoin.
Ohjelmassa on mm. Heikki Karttusen esitys Keljan taisteluista.

Kahvitarjoilu

Vapaa pääsy

PAUKUN PALSTA

Sakkola-juhlat on tältä kesältä vietetty. Huittisten Risto Rytin salin kokoonpääminen Sakkolalaisia ja sakkolalaisten ystäviä. Yleensä pitäjä-

juhlille on kokoontunut 400-600 henkeä. Huittisiin meitä Sakkolan porsaita kerääntyi yli 500. Sakkolan juhla-perinne, sakkolalaisuus tai karjalaisuus eivät näytä olevan mitenkään alamaissa tai edes hiipumaan päin. Päinvastoin. Joukossa oli huomattava määrä myös nuoria, sodan jälkeen syntyneitä toisen ja kolmannen polven evakkoja.

Sakkola-Säätiö on nyt virallisesti hyväksytty sakkolalaisten perinnesäätiön nimeksi. Säätiön ja Lempäälän kunnan yhteishanke Sakkola-museon aikaansaamiseksi etenee. Sakkolan

kotisivujen laadinta jatkuu talkootyönä. Oma domain-nimeä ollaan hankkimassa ja sponsoreita sen ylläpitämiseksi. Näin saamme Sakkolan siirrettyä takaisin Suomen puolelle ainakin virtuaalitodellisuudessa. Sakkola tulee näin löytymään internetin osoitteesta www.sakkola.fi - ei venäläisten tiedostoista. Venäjän puolellahan Sakkolaa ei ole olemassakaan, vaan sen alueista käytetään vallan muita nimityksiä.

Nyt etsitään nuoria ja miksei vähän vanhempiakin tietokoneharrastajia, jotka ovat kiinnostuneita Sakkolasta ja sakkolalaisuudesta ja olisivat valmiita tekemään talkootyötä Sakkolan kotisivujen eteen. Löytyykö jonkun tietokoneista valmiita Sakkolaa koskevia tiedostoja? Onko pro gradu-töitä tai muita opinnäytetöitä, jotka tekijä olisi halukas luovuttamaan Sakkolan virtuaalimuseoon. Kenellä on valmiita sukututkimuksia, jotka voitaisiin linkittää Sakkolan kotisivuille? Jos jotain tällaista löytyy tietokoneesi uumenista, niin ota yhteyttä Heikki Karjalaiseen, osoitteeseen: heikki.karjalainen@edu.hel.fi

Nyt on myös viimeinen aika haastella niitä sakkolalaisia, jotka vielä jostain muistavat entisestä Sakkolasta. Tavoitteena on etsiä kylittäin hyvämuistisia henkilöitä. Haastattelutiedon taltioimiseksi olisi hyvä muodostaa keruuverkosto. Toivomme, että eri

paikkakuntien Karjala-seuroissa keskusteltaisiin asiasta ja nimettäisiin yhteyshenkilöitä. Näissä merkeissä voitte ottaa yhteyttä Sakkola-Säätiön ja Sakkola-museon postiosoitteeseen PL 15, 37500 Lempäälä tai suoraan museotyöntekijä Ulla Leinoon tai museotoimikunnan jäseniin.

Edellisessä lehdessä oli Jouni Kiviston ansiokas kirjoitus pakkoluovutetun Karjalan palautusprosessista. Olen iloinen, että nuoremman polven edustajtkin pohtivat näitä asioita. Kiitos, Jouni!

Hannu J. Paukku

Sakkola-Säätiön

valtuuskunnan puheenjohtaja

Sakkolanjuhlat vietetään Orivedellä vuonna 2000

Huittisissa vietettyjen pitäjäjuhlien päätteeksi saatiin kutsu jo ensi vuoden pitäjäjuhlille Oriveden. Oriveteläisten puolesta uuden vuosituuhannen ensimmäisille pitäjäjuhlille toivotteli tervetuloa Pentti Karppanen.

Lehden puolesta samalla pahoittelut, että vuoden 2000 juhlista on kevään aikana annettu väärä ennakkotietoja.

Karjalaisten kesäjuhlat Helsingissä

Karjalan Liiton vuotuiset kesäjuhlat pidetään ensi vuonna Helsingissä. Tapahtuma-aika on 16.-8. kesäkuuta 2000.

Perinteiseen tapaan ohjelmassa on myös seminaari, hengellisiä tilaisuuksia, näyttelyitä ja urheilukilpailuja muun juhlaohjelman lomassa.

Karjalaisten käsitöiden näyttely Lempäälässä 13.-24.9.

Sakkola-museosta saa pientä esimakua, kun käy katsastamassa hiljattain pystytetyn käsityönäyttelyn Lempäälässä. Lempäälän kunnan kulttuuriviikkoon liittyen kansalaisopiston aulassa on 13.-24.9.1999 välisenä ajan esillä karjalaisia, erityisesti sakkolalaisia käsitöitä - niin naisten kuin miesten puhdetöitä.

Vitriineihin on laitettu näytille pääasiassa Lempäälän ja Vesilahden karjalaisten keskuudesta hankittuja kädentaidon näytteitä.

KUOLLEITA

Anja Maria VALTANEN os. Pekkanen kuoli 18. heinäkuuta Forssan Alue-sairaalassa 76-vuotiaana. Hän syntyi Sakkolan Riiskassa 19.12.1922.

Anja vietti vuotta nuoremman Kirsti-siskonsa kanssa onnellisen ja turvallisen lapsuuden useiden sukulaisten muodostaman perheyhteisön jäsenenä. Kotitila sijaitsi Suvannon rannalla.

Harrastuksina oli erilaiset maatalouskerhot ja Pikkulotta-toiminta. Jo varhain saivat sen ajan talontyttäret tutustua oikeisiin töihin: kasvamaan hoidossa, taloustöissä ja navetassa tarvittiin reipasta apua.

Syksy 1939 muutti idyllin täysin. Sotatoimet alkoivat. Riiskaankin Raioittui paljon sotilaita. Lotat perustivat koululle kanttiinin, johon paikkakunnan emännät toimittivat myytävää.

Kanttiinissatarvittiin myyjä ja tässä tehtävässä myös pikku-Lotta Anja palveli isänmaataan jo nuorena.

30. marraskuuta 1939 tuli lähtökäsky evakkoon. Talon naisväki tarttui yhtä tomerasti kuin miehetkin hevosen ohjaksiin ja muuttokuorma lähti kohti länttä. Mukaan saatiin tietenkin vain välttämättömin eli ruokatarvikkeita vaatteita. Kaja ajettiin turvaan erikseen. Parin viikon päästä lähdöstä saavuttiin Kylmäkoskelle, jossa majapaikaksi tarjottiin pieni huone yhdeksälle ja karjalle jääkylmä navetta. Nälkää ei tarvinnut kuitenkaan nähdä, kiitos neuvokkaiden suvun naisten.

Vuonna 1942 Anja palasi perheen

mukana takaisin Karjalaan. Kotitalo oli poltettu, mutta onneksi sauna ja navetta olivat säästyneet. Saunasta isä rakensikin perheelleen uuden asunnon.

Samaan aikaan Anja ja Kirsti-sisko menivät taas Lottatöihin. Aluksi oli ilmavalvontakurssi Kiviniemessä. Sieltä tuli komennus ensin puhelinkeskukseen ja sitten iv-torniin tarkkailutehtäviin ilmavalvonta-asemalle Raudun Kuninkaanselälle ja Kivennavalle. Erittäin tiiviisti yhdessä olleiden sisarusten tiet erkanivat vähäksi aikaa, kun Anja sai komennuksen toimistotyöhön IVAKiin Raudun Leinikylään.

11 kesäkuuta 1944 päättyi taas rauhallinen uurastus Sakkolan Riiskassa. Oli lähdeittävä kiireestisodanjaloista. Talon naisväki, Anja heidän mukanaan, kokosivat karjanja toimittivat sen joutuin Sakkolan asemalle ja junaan. Määränpää oli tällä kertaa Saarijärvi. Saarijärvellä kuoli tilapäismaajoituksessa vuosi, jonka jälkeen tuli siirto Tottijärvelle, jossa vierähti kaksi vuotta. Lopullinen sijoituskunta oli Punkalaitumen Kostilan kylä, jonne Anja perheensä kanssa muutti ensin Kostilan Lähtille, ja sitten itserakennettuun, omaan kotiin joulukuun 1947. Anja oli tätä ennen työskennellyt kerkoneuvojana Hämeenkyrössä, mutta jätti toimensa ja siirtyi kotitalolle autamaan uudisraivauksessa ja maanviljelyksessä.

Elämä alkoi kaikista vaikeuksista huolimatta palata nonnaaleihin uonfiin. Karjalasta muuttaneet sopeutuivat paikallisoloihin, nuoret ehkä helpommin kuin vanhemmat. Punkalaitumelta, rajanaapurista, löytyi Yrjöpuoliso, jonka kanssa kotitilaa viljeltiin sukupolvenvaihdoksen jälkeen vuoteen 1967 asti, jolloin päätoiminen maanviljelys oli lopetettava Anjan yhä laajemmalle levinneen reuman takia. Anja perheineen muutti Forssaan, josta tuli kotipaikkakunta hänen kuolemaansa saakka. Kotitila Punkalaitumella on nyt vapaa-ajankäytössä ja sinne halusi Anjakin usein mennä, vaikka liikkuminen oli loppuaikoina erittäin vaivalloista.

Yhteys Punkalaitumella asuvaan Kirsti-siskoon, jonka kanssa lapsuus ja

nuoruus yhdessä koettiin, jatkui tiiviinä ja syvänä ystävyysnä loppuun asti.

Entisellä kotipaikallaan Sakkolassa Anja kävi kerran. Näkymät olivat kuitenkin niin lohduttomia, että Anja ei tuntenut vetoa matkustaa sinne enää uudelleen, vaikka kotiseutu säilyikin rakkaana muistoissa.

Anja oli sitä sitkeää, sisukasta naisytyyppiä, jolle valitus ja voivottelu oli kauhistus. Ankara sairaus olisi voinut murtaa heikomman ihmisen katkerointuneeksi ja itsesääliässä kieriskeleväksi, mutta Anjan mielestä sääliä tarvitsivat vain raukat! Perikarjalaiseen tapaan Anjallakin oli nauru herkässä, ja kun lapsuuden- ja nuoruudenystävät milloin tapasivat toisensa, oli ilo ylimmillään: "Muistat Sie. ko myö..."

Anjaa oli saattamassa viimeiselle matkalle lämminhenkinen sukulais- ja ystäväpiiri.

Hannele Leino

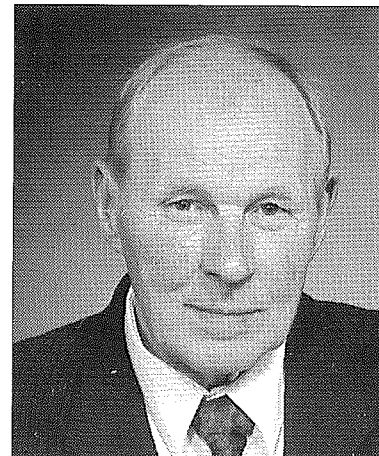
Maire Salmela, omaasukua Jantunen, kuoli Ruovedellä elokuun 27. päivänä 1999. Hän syntyi Raudun Orjansaareissa 1.8.1911.

Avioiduttuaan Toivo Salmelan kanssa hänestä tuli sakkolalainen. Kahden evakkotaipaleen jälkeen perhe kotiutui uusille asuinsijoille Ruovedelle, jossa Maire Salmela teki pitkän päivätyön maatilan emäntänä.

Hän muisteli mielellään elämää Karjalassa, vaikka sopeutuikin hyvin hämäläiseen elämänmenoon. Kun vapaa-aika lisääntyi, hän pani muistojaan paperille. Suvannon Seutuun hän kirjoitti muistelmia lapsuudestaan Raudussa sekä evakkotaipaleiden tapahtumista.

Aviomiehen kuoltua v. 1996 Mairen viimeiset vuodet kuluivat Ruoveden terveyskeskuksen vuodeosastolla. Äitiä ja mummoa jäivät kaipaamaan neljä lasta, seitsemän lastenlasta ja kuusi lastenlastenlasta sekä kaksi siskoa Amerikassa. -H.T.

KUOLLEITA

Toivo Ensio Kopperoinen, syntynyt 30.7.1924 Sakkolan Haparaisissa, kuoli 24.7.1999 Lempäälässä.

Rakkaamme Toivo Ensio Kopperoinen, Kopperoisen Topin, elämäntyö on tehty. Lyhyehkön, nopeasti edenneen sairauden jälkeen on levon aika.

Me Topin tunteneet muistamme hänet rauhallisena ja leppoisana miehenä, joka elämässä oli vähään tyytyväinen.

Maatilataloudessa Topi teki pitkän ja raskaan työrupeaman, pysyi hyvässä yleiskunnossa loppumetreille asti eikä koskaan oloansa valittanut.

Kotipuolesta Lempäälän Kelhosta Topi ei liiemmin matkoille kaipaillut, mutta lapsuuden ja nuoruuden maisemat Karjalassa olivat alati mielessä. Viimeisen kymmenen vuoden aikana saimmekin joukolla tehdä monia muistorikkaita matkoja Sakkolaan. Näistä matkoista Topi nautti varmasti enemmän kuin osaamme kuvitellaan.

Nuoruuden Karjalassa katkaisi sota-aika ja jatkosodassa Topikin oli jo kotikontuja puolustamassa. Erityisen kauhuntäyteisiä hetkiä elettiin kolmen kaveruksen kanssa Heinisenmaan saarella, jonne vetäytyvät Suomen puolustajat unohtivat pojat vihollisen suurhyökkäyksen alettua.

Sotien jälkeen Kopperoiset saivat asutustilan Kelhosta, jossa Topi yhdessä vanhempiensa Viljamin ja Elsan kanssa aloitteli uutta elämänvaihetta. Tähän elämänvaiheeseen kuului myös vaimo Hilka os. Kopola, joka lähikylästä rinnalle löytyi. Aivan viime vuosina saimme juhlistaa paitsi tätä merkittävän pitkää avioliittoa niin myös Topin 70-vuotispäivää.

Viljamin ja Elsan voimien vähettyä Toivo ja Hilka ottivat päävastuun tilasta ja sitemmin vastuu siirrettiin edelleen nuoremalle polvelle. Topi ja Hilka siirtyivät mummonmökkiin, jonka Viljami ja Elsa olivat jo jättäneet. Ahkerasti ja kellontarkasti Topi sittenkin lähti joka aamu aamulypsylle ja tilan töihin.

Säätiön 50-vuotisjuhlien aikaan kotiseudulla Sakkolassa saimme huomata ensimmäisiä merkkejä siitä, että Topin kulku ei enää ollut kuten ennen ja pieniä vaikeuksia alkoi sitemmin esiintyä muutenkin. Tilanteen ollessa jo melko vaikea Topi toivoi vain, että saisi olla kotona. Aika terveyskeskuksen vuodeosastolla jäikin lyhyeksi ja Topi nukkui rauhallisesti pois lähiomaisten ympäröimänä.

Topia jäi kaipaamaan puolison lisäksi kolme lasta, seitsemän lastenlasta, kaksi lastenlastenlasta sekä laaja omaisten ja ystävien joukko. Olemme kiitollisia, että olemme tämän kultai-

sen ihmisen saaneet tuntea. Yhtä lailla olemme kiitollisia siitä, että Topin ei tarvinnut pitkään kärsiä vaan hänet otettiin rauhallisesti Taivaan kotiin.

Topin kuolinkellot soitettiin 75-vuotispäivänä pe 30.7.1999 ja Topi siunattiin Sakkolan kirkkomaalta tuodulla hiekalla pe 6.8.1999 Lempäälän kirkossa ja saatettiin sukuhaudan lepoon Lempäälän hautausmaalla.

*"Luoja valmisti viljaa
vuosi vuodelta verkalleen.
Nyt enkelit kypsän lyhteen
vei elämän Herralleen."*

Jouni Koivisto

Ines Kaarin Ivarsson, omaasukua Vulli, syntynyt 29.8.1915 Sakkolassa, pääsi toivomaansa lepoon 29.6.1999 Valentinassa Ruotsissa. Siunaus toimitettu 16.7. Kärstan kirkossa, jonka jälkeen vainaja saatettiin puolisonsa viereen Kärstan kirkkomaahan. Ines oli syntynyt Sakkolan Röykkylässä.

Onko vielä valokuvia Kiviniemestä?

Monet sakkolalaiset tuntuvat omistavan aarteita: kuvia kotiseudulta. Mekin saimme kaikeksi onneksi omat valokuvat mukaan ja talteen.

Aikaisemmin kuvattiin yleensä ihmisiä, ei niinkään maisemia. Talo saattoi "vahingossa" tulla

mukaan taustaksi.

Kaipaamme kuvia Kiviniemen taivallisista taloista ja näkymistä, varsinkin Kalken mutkasta Saviojalle päin. Kotimme sijaitsi muutaman sadan metrin päässä koskesta. Kuusivuotiaana lähtenyt ei muista naapurustoa kovin

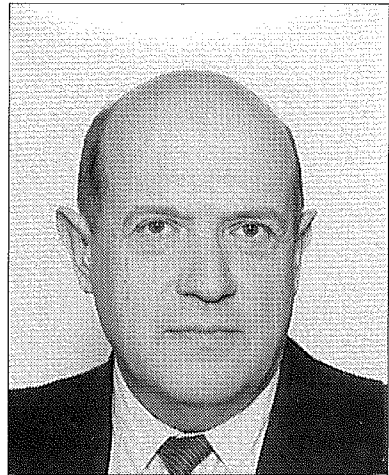
tarkkaan. Kuvat palauttaisivat ympäristön piirteet muistiin.

Mahdolliset yhteydenotot:

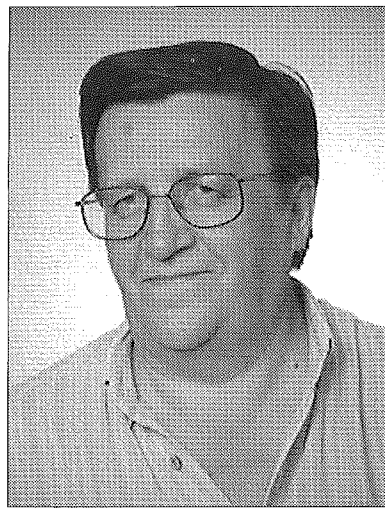
Airi Aapola
31600 Jokioinen
Puh. 03-438 3052
tai 02-877013

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

60 vuotta täytti 6.7.1999 Matti Roininen Nastolassa. Hänen äijänsä oli Matti Roininen Pannusaarelta ja isänsä Aarne Roininen.

60 vuotta on täyttänyt Huittisissa Esko Juhani Jortikka. Hän on työskennellyt kieltenopettajana (ruotsi, saksa, englanti, espanja) eri oppilaitoksissa. Mieleenpainuvimmiksi henkilöiksi elämässään hän kertoo nyt jo edesmenneet Turun yliopiston professorit, ranskalainen Pierre Naert (ruotsin kieli) ja Pentti Tilvis (saksan kieli). He osivat näyttää opiskelijoille, ketkä ovat "isäntiä" talossa, toteaa Jortikka.

Naisia viidessä polvessa

Viisi polvea karjalaista sukujuurta. Keskellä istumassa nykyisin 91-vuotias Alma Saarinen, ent. Pursiainen, os. Nirkkonen, lähtöisin Sakkolan Petäjärveltä. Vasemmalla takana hänen tyttärensä Asta, os. Pursiainen, viettänyt lapsuutensa Käkisalmissa, asuu nykyisin Kuopiossa kuten äitinsäkin. Hänen vierellään tyttärensä Eila Torvinen Leppävirralta, vierellään tytär Anne, sylissään vielä nimeänsä tyttärensä, jotka hekin asuvat Kuopiossa.

Esko Jortikka on syntynyt 1.7.1939 Käkisalmissa, mutta hänen vanhempansa ovat kotoisin Sakkolasta. Hän on suorittanut humanisten tieteiden kandidaatin tutkinnon Turun yliopistossa ja myöhemmin nykyisen filosofian maisterin tutkinnon Tampereen yliopistossa. Hänelle on myönnetty Kansalais- ja työväenopistojen liiton hopeinen ansiomerkki vuonna 1986. Hänen nykyinen työpaikkansa on Huittisten Ammatti- ja Yrittäjäopistossa. Työtään nuorten parissa hän pitää haasteellisenä, jolle kansainvälisyys tuo pontta ja antaa lisäväriä.

Hänen harrastuksiinsa kuuluvat kielitiede, lukeminen ja matkailu.

90 vuotta täytti 23.8.1999 Aino Jantunen, omaasukua Karvanen, Haukivuorella. Hän on syntyisin Sakkolan Petäjärveltä.

80 vuotta täytti 6.8.1999 Mirjam Pusa kotonaan Helsingissä. Hän on omaasukua Naskali ja kotoisin Sakkolan Lapinlahden kylästä. Kuvassa isomummoaan tarkastelee hänen ensimmäinen lapsenlapsenlapsensa, pojan-tyttärenpoika Sampo, 3 kuukautta. Lapsen kastoi 11.7.1999 isoisa, pastori Keijo Pusa, jonka ensimmäinen lapsenlapsi tyttärenpoika Sampo on. Lapsen vanhemmat ovat Sirpa ja Simo Jormanainen.

Sakkola-museohanke esittäytyi pitäjäjuhlilla

Lapinlahden kunnassa perusteilla oleva asutuseumuseo, Taivassalon museon siirtokarjalaishuone ja Loimaan Kojonkulman museotalon Kurkijoki-museo kertovat kukin osaltaan viime vuosina virinneestä innostuksesta asettaa esille siirtokarjalaisten esinekulttuuria. Innostus ei ole pysähtynyt karjalaisuuteen omaaviin ihmisiin, vaan rajantakaiset kotiseudut ja siirtokarjalaisten vaiheet kiinnostavat myös laajempaa joukkoa. Karjalaisten vaikutus uusilla asuinsijoillaan on ollut huomattava. Siksi on luonnollista, että esineiden ja kuvien esillepanon myötä välittyvälle elämykselliselle tiedolle luovutetuista alueista ja siellä eläneistä ihmisistä on kysyntää.

Nyt myös juuriltaan sakkolalaiset ovat ottaneet sydämen asiakseen kerätä kotiseudun perinnettä ja asettaa sitä pysyvästi esille museoon. Huittisten Sakkola-juhlilla esittelypöydän takana hääriineet saivat todeta museohankkeen herättäneen positiivista vastakaikua. Suvannon Seudun sivuilta on ammennettu tietoa ja monet ovatkin pohtineet miten omalta osaltaan voisivat edesauttaa museon syntymistä. Tämänkin numeron sivuilta löytyy virkeitä asiasta innostuneille!

Sakkolaan liittyvän perinteen keruun ja tallennuksen tuloksena syntyy

kotiseutumuseo - vaikkakin kauas kotiseudusta. Siinä missä Suomen kotiseutumuseoiden esineistöä on kartutettu kotiseutuaktiivien toimesta vuosikymmenten ajan, lähdetään Sakkolasta kertovan esineistön keruuseen ensimmäistä kertaa. Tukenamme ovat ne "perinnesilmä" omaavat ihmiset, jotka ovat vuosien varrella panneet talteen esineitä ja kuvia. Monilla lienee hallussaan myös sattumalta säästyneitä esineitä, jotka tarinallaan tuovat liisan sakkolalaisesta elämänmenosta kertovaan kokoelmaan. Kuten Huittisten Sakkola-juhlilla kävi ilmi, monet ovat jo alkaneet katsella varastojaan ja kaappiensa sisältöä uusin silmin: "tämä lautanen oli meillä käytössä silloin kun...".

Muista kotiseutumuseoista meidän Sakkola-hankkeemme erottuu myös siinä, että suuri osa omaisuudesta piti jättää sijoilleen kotiseudulta lähtiessä. Sakkolalainen elämänmuoto kulki kuitenkin lähtijöiden mukana. Ehkä löydämme museoon esimerkkejä vaikkapa sotien jälkeen "sakkolalaisittain" valmistetuista esineistä?

Museohanke etsii tiloja, joihin museo tulee asettautumaan. Yksi museotila on jo olemassa, nimittäin internetin kautta ympäri maailman välittyvät Sakkola-kotisivut. Niillä on jo paljon

aineistoa katseltavaksi ja materiaali kasvaa Heikki Karjalaisen käsittelyssä. Samalla kun kirjallista ja kuva-aineistoa toimitetaan internetiin, hakee "esineemuseo" muotoaan: mitä aiheita museo tulee esittelemään, millä keinoin jne. Valmistelutyössä pyritään katsomaan mahdollisimman pitkälle tulevaisuuteen. Pysyvän näyttelyn lisäksi museolla voisi olla vaihtuvaa näyttelytoimintaa, jolloin kokoelmas- ta voidaan koota sopivin väliajoin tiettyä aihetta esittelevä teemanäyttely. Museoissa ei yleensä ole kaikkia kokoelmiin kuuluvaa näytteillä yhdellä kertaa, vaan varastossa on esineitä odottamassa näyttelyjen uusimista tai vaihtumista. "Varastoon" olisi hyvä saada myös tietoja erilaisten Sakkolaan liittyvien esineiden olemassaolosta vaikka lahjoitusta Sakkola-museolle ei harkittaisikaan, sillä museot pitävät näytteillä tai varastossa myös lainattuja esineitä.

Huittisissa kaikkia asiasta kiinnostuneita kannustettiin myös muistitiedon keruuseen. Museo ei synny ilman Sakkolassa eläneiden ihmisten kertomaa. Jokaisen työhön halukkaan panos otetaan kiitollisuudella vastaan. Aiheesta löydät lisää tietoa tämän numeron sivuilta.

Museoterveisin

Ulla Leino

Tule nyt mukaan muistelemaan, kertomaan ja osallistumaan esineellisen näyttelykokoelman luomiseen. Näin perustamme yhdessä Sakkola-museon, jossa elämyksellisesti voimme perehtyä Sakkolan pitäjään historiasta nykypäivään ja elvyttää perinteitä.

Tervetulleita ovat lisätiedot "Sakkolan kylät tuvasta tupaan" -kirjan taloista ja ihmisistä, valokuvat tietoineen ja kaikki Sakkolaan liittyvä esineistö. Mikäli et halua luopua "kalleimmastasi" kerro voisitko mahdollisesti lainata omistamasi mielenkiintoisen esineen museolle. Valokuvista voimme ottaa kopiot, jolloin alkuperäiset kuvat palautetaan omistajilleen.

Lahjoituksia vastaanottaa ja kysymyksiin vastaa:

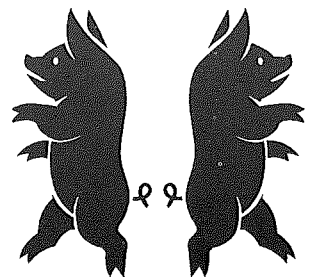
Ulla Leino

Sakkola -museohanke

p. 040-5664 109

s.p. sakkola@museo.inet.fi

os. PL 15, 37500 LEMPÄÄLÄ

Pitäjäjuhlilla yli viisisataa vierasta

Sakkolan pitäjäjuhlakat kokosivat Huittisiin komeasti reilut 500 juhlijaa.

Kuten vuotuisilla juhlilla on tapana, kaukaisimmat vieraat tulivat sukulaisia ja tuttavien tapamaan ulkomailta asti.

Tapahtumassa kuultiin tuoreena uutisena se, että Sakkola-työtä tekevän Suvanto-Säätiön nimi on nyt muuttunut ja vahvistettu Sakkola-Säätiöksi.

Pitäjäjuhlain juhlatuomikunnan puheenjohtaja Reino Äikiä totesi tervehdyspuheessaan, että Sakkolan porsaspitäjän juhlakat sopivat hyvin Huittisiin, joka on tunnettu sikataloudestaan kuten muustakin karjanhoidosta ja maanviljelyksestä.

Myös kunnanhallituksen puheenjohtaja Aimo Hurri esitteli juhlaväelle pitäjää ja sen elinkeinorakennetta nyky päivän eri muodoissaan.

- Huhtamoon ja Suttilaan asettui toistasataa Sakkolan kolmen kylän asukasta, ja sakkolalaisten panos Huittisten Karjalaisten toiminnassa kuin koko pitäjän elämänmenossa on ollut vuosien myötä merkittävä, totesi itse Pyhäjärveltä kotoisin oleva Äikiä.

- Sakkolalaisten ja pyhäjärveläisten kesken on ollut runsaasti yhteistyötä jo siellä koti-Karjalassa. Pyhäjärviin on aikoinaan eronnut omaksi pitäjäkseen juuri Sakkolasta, Äikiä kertasi.

Pitäjäjuhlien yhteydessä esillä oli ansiokkaasti valokuvausta harrastaneen Raimo Paukun muistonäyttely, joka piti sisällään myös Sakkolan näkymiä.

Lea Ettenauer ja tyttärensä Tanja Leander tulivat Sakkola-juhlille Itävalasta asti. Mieluinen tuliainen kotiin oli Sakkolan viiri, jonka naisille lahjoitti Lean äiti Irja Tiinus. Sukulaisia löytyi juhlilta runsain mitoin ja ihasteltavaa muunmuassa kansallispukuisesta juhloväestä.

- Olen asunut ulkomailla 30 vuotta, mutta suomalaisuus elää perheessäni vahvasti, kertoo Wienissä Suomen suurlähettilään taloudenhoitajana työskentelevä Lea Ettenauer.

Suomenvierailulla oli Tanja-tyttären lisäksi myös 12-vuotias Markus-pojka. Nuoriso on halunnut opetella äitinsä äidinkielen, ja kesäinen vierailu tarjosi hyvää harjoitusta suomenkielentaitoihin.

JUHLAPUHUJA, pankinjohtaja ja Sakkola-Säätiön sihteeri Matti Naskali antoi puheessaan tietopaketin Sakkolasta. Hän kertoi vanhan koti-pitäjän tietoja asukasluvusta elinkeinoin ja tarinoihin ihmisten edesottamuksista. Kuten kuulusta porsaskauppiaista:

- Porsasparisniekat tunnettiin laajalti muuallakin Suomessa, olihan Sakkola kuulu rotuporsaistaan. Porsaskauppiat olivat kauppamiehiä viimeisen päälle, ja vanhat porilaiset ovat kertoneet minulle, miten sakkolanporsaita myytiin Porin asemalla suoraan junavaunusta. Pahat kielet kuitenkin kertovat, että varastoja oli täydennetty Nakkilasta, noin 20 kilometriä aikaisemmin...

Matti Naskali kertasi myös sota-vuosien tapahtumia ja evakkojen asettumista uusille asuinsijoilleen.

- Marraskuun lopulla 1939 alkoi yli 400 000 karjalaisen ensimmäinen evakkotie. Sakkolalaisia lähti tuolloin

evakkoon runsaat 6 000. Vuonna 1941 monet palasivat kotiseudulleen jälleenrakennustöihin. Toinen ja viimeinen lähtö alkoi aivan juhannuksen edellä 1944.

- Evakkojen sijoittaminen maanhankintalain mukaisesti ja väen lopullinen asettuminen uusille asuinsijoilleen on asia, mikä Suomessa sujui tavalla, joka on saanut maailmanlaajuisesti huomiota. Se on yksi suomalaisen yhteiskunnan merkittävimpiä aikaansaannoksia, muistutti Naskali.

Uudessa tilanteessa karjalaiset ja sijoituslupien alkuperäinen väestö joutuivat tottumaan uuteen kulttuuriin.

- Kummatkin saattoivat verrata toistensa elämäntapaa - kuten työmenetelmiä, ruokatuotteita, käsityötaitoa ja puhetapaa. Eroja oli, mutta karjalaisten sopeutuminen on yksi suomalainen menestystarina. Pehmentävänä tekijänä tässä prosessissa vaikutti ehkä se, että sodassa olleet paikkakunnan miehet tiesivät ja olivat omin silmin nähneet karjalaisten ahdingon näiden jouduttua jättämään kotinsa. Onnistuessaan sopeutumisprosessi sai aikaan osapuolten keskeisen molemminpuolisen hyväksynnän ja luottamuksen.

Hyvänä esimerkkinä kotipaikkakuntaan sopeutumisesta juhlapuhuja otti esille Punkalaitumella toimivan, Satakunnan vanhimman marttayhdistyksen, Oriniemen Martat - sen juuret ovat Sakkolan Lapinlahdella.

- Uusille sijoille asettuneita evakkoja on eri saroilla politiikasta harrastuksiin.

Karjalaisten vahvasta elämänsuostasta Naskali poimi puheeseensa murjaisun antrealaisen opetusneuvos Antti Henttosen kirjasta "Elämä o lustii": kolme kertaa leskeksi jäänyt, yli 80-vuotias antrealaismies sanoi vastavastavaimolleen - Kyl se ol komiaa tuo kirkos vihkimine. Tästä lähtii miut ain vihitää kirkos!

- Karjalainen kulttuuri elää paikalliseen ja suomalaiseen yleiskulttuuriin mukautuneena ja niitä rikastuttavana osana. Kulttuuriperinnön siirtäminen lapsille ja lapsenlapsille on meille ehkä suurin haaste tulevaisuudessa. Mahdollisuudet tänä päivänä ovat sii-

Matti Naskali lainasi kuvausta karjalaisista Tope-liuksen Maamme-kirjan mukaisesti:

"Karjalainen on vilkkaampi ja ystävällisempi kuin muut maanmiehen-sä, mutta myös koreilunhaluisempi, kerskaavampi ja hyvin taipuvainen kauppaan".

hen entistä monipuolisemmat.

Karjalan Liitto on linjannut toimintansa vuosiksi 1999-2000 teemaksi Juuret Karjalassa. Informaatiota saavat koulut ja suuri yleisö.

- Tämäkin takaa sen, että Karjala ja karjalaisuus puhuttavat. Ja auttaa Karjala-kysymyksen esillä oloa - kuten tasavallan presidentti toivoi Vaasassa karjalaisilla kesäjuhlilla huomiota herättäneessä puheessaan.

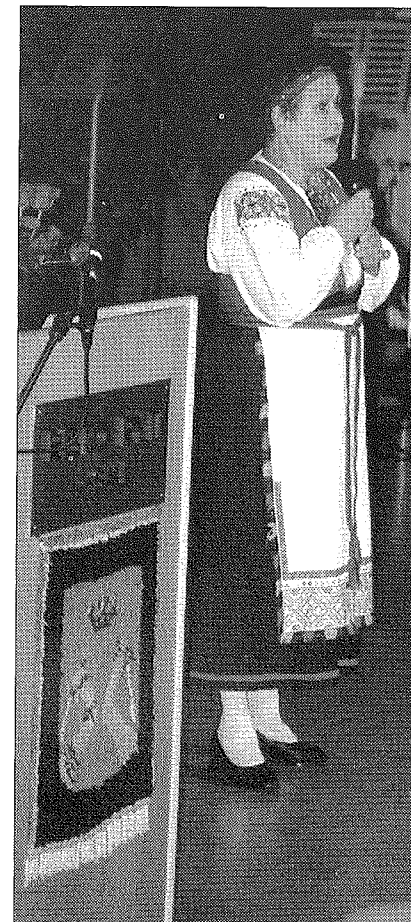
Naskali muistutti, että tärkeä merkityksensä on myös sillä "ruohonjuuritason" työllä, mitä tehdään paikallisissa karjalaseuroissa ja perheissä, joissa jompikumpi tai molemmat vanhemmista ovat karjalaisia.

- Myös lasten ja nuorten ottaminen mukaan kotiseutumatoimintaan on usein alkuna kestäväälle karjalaisuusharrastukselle. Kauan eläköön karjalaisuus ja ennen kaikkea sakkolalaisuus sydämissämme!

Juhlan ohjelmaan tunnelmaa toivat musiikki- ja lauluesitykset, tanhut ja tervehdykset. Esittäjiksi oli saatu yri ikäpolven ihmisiä - samoin kuin yleisön joukkoon.

Ja jälleen kerran pitäjätapahtuman suurin suola oli varmasti ystävien ja tuttavien tapaaminen.

Kiitokset onnistuneesta juhlasta kuuluvat myös keittiöväelle, juhlatuomikunnalle ja kaikille tapahtuman valmisteluun ja järjestelyihin osallistuneille.

Aino Kaunismaa toi ohjelmaan tunnelmaa runonlausunnalla.

"Tee viisaat ja kestävät ratkaisut"

JUMALANPALVELUKSESSA saarnasi pastori Mirja Tenkanen. Hän muistutti kristillisen uskon perusasioista.

- Olemme kaikki Jumalalta saamiemme lahjojen ja tehtävien hoitajia. Jokaisen on tehtävä Jumalalle tili toimistaan.

- Kristillinen seurakunta odottaa Jeesuksen paluuta kunniasa ja kirkkautessa. Se odottaa päivää, jolloin Jumala luo uuden taivaan ja uuden maan, jossa vanhurskaus asuu. Tästä päivästä Jeesus sanoi, ettei sitä tiedä edeltäpäin kukaan muu kuin taivaallinen Isä, "Ihmisen Poika tulee hetkenä, jona ette luule." Siksi meidän tulee aina olla valmiit vastaanottamaan Herraamme Jeesusta Kristusta. Tuomio lähestyy, hetki lyö.

- Kun Luukkaan evankeliumitekstissä 16: 1-9 kerrotaan Jeesuksen keuhneen epärehellisen taloudenhoitajan viisautta, hän lieene tarkoittanut hänen kykyään toimia nopeasti ja määrätteisesti ajallisen hyvinvointinsa turvaamiseksi. Epärehellisyys ja rikollinen toiminta eivät sen sijaan ole hyväksyttäviä. Siitä Jeesus ei kehota ottamaan esimerkkiä. Päinvastoin: Jumalan lasten, valon lasten viisautta on hankkiutua mitä pikimmin eroon kaikesta, mikä sitoo vääryyteen ja syyllisyyteen. Kertomuksen ensimmäisille kuulijoille ja lukijoille sanoma on ollut yksinkertainen ja selkeä: Suhteessa Jumalan kutsuun ja Hänen valtakuntansa yllättävään ja ennalta-arvaamattomaan tulemiseen tulee toimia yhtä päättäväisesti ja nopeasti kuin kertomuksen taloudenhoitaja ajallisen hyvinvoinnin turvaamisessa.

- Ajalliset rikkaudet ja kalleudet ovat katoavia. Kaikkien on ne kerran jätettävä, niitä ei voi viedä iäsiin asuntoihin. Jeesus antaa ymmärtää, että vaikka kaikki olisi mennyt, kaikki ei olekaan vielä mennyt. Vaikka rikkaus, ystävät, työ, terveys, elämä olisivat menneet, kaikki ei ole siinä. Jumalalla on meille jotain sellaista mikä ei ole riippuvaista meidän olosuhteistamme. Se on varsinaista, omaamme.

- Psalminkirjoittaja sanoo: "Herra on

Juhlajumalanpalveluksessa saarnannut pastori Mirja Tenkanen sai Sakkola-viirin Hannu Turkkisen ja Esko Kallosen ojentamana.

minun paimeneneni. ei minulta mitään puutu." Huomioni kiinnittyy noihin sanoihin: ei minulta mitään puutu. Olosuhteistani voi puuttua paljonkin omasta tai toisten mielestä, mutta minulta, siltä mikä koskee iankaikkista sieluani, ei puutu mitään, kun minulla on taivaallinen Isä, Jumala, minulla on kaikki mitä tarvitsen tätä aikaa ja myös iankaikkisuutta varten.

- Minulla on kaikkien syntien anteeksiantamus hänen sovitustyönsä ansiosta, minulla on myös iankaikkinen maja taivaassa. Sen on Jeesus minulle valmistanut. Hän on paras ystäväni, joka on luvannut noutaa minut kerran luoksensa.

Jeesus kehottaa: "Hankkikaa väärällä rakkaudella ystäviä."

- Ei rikostovereita eikä katoavia aarteita, hankkikaa uskonystäviä. Uskon-yhteys, joka alkaa jo täällä kristittyjen kesken, jatkuu taivaassa.

- Kun Suuri Taloudenhoitaja, kaikkivaltias Jumala, sanoo lopun tullessa: "Tee tili teoista", yksikään ihminen ei kestä omassa varassaan. Mutta se, joka jo eläessään on ollut Jeesuksen ja hänen sanansa ystävä turvautuen häneen syntiensä sovittajana, saa astua sisään iäsiin majoihin.

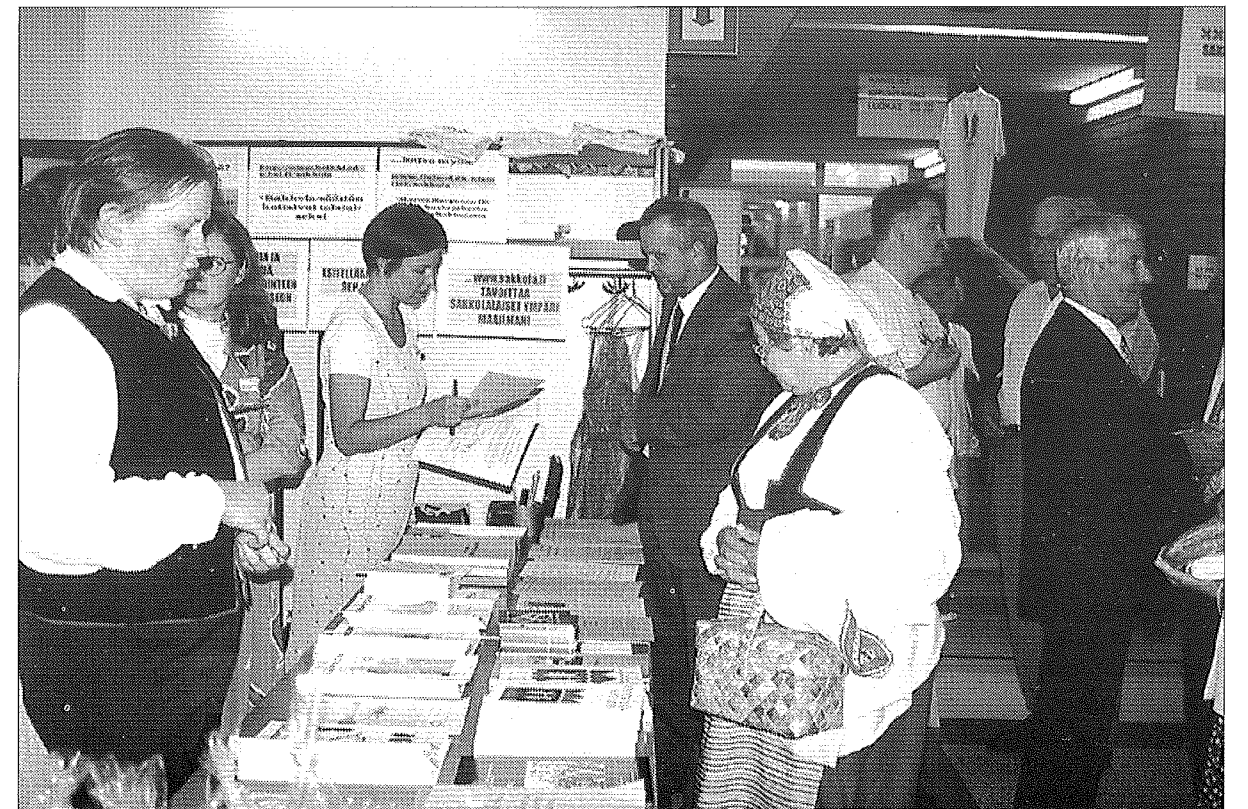
SANKARIHAUDALLA puhunut majuri evp. Risto Äikiä muistutti, että Suomi pakotettiin sotaan syksyllä 1939. Vaihtoehtoina olivat antautuminen tai taistelu; vaakalaudalla kansakunnan olemassaolo. Hän totesi Sakkolan miesten taistelleen miltei kotipihoissaan Suomea puolustaen. Sakkolan multiin saateltiin noin 200 miestä. Huittisten hautausmaalla lepää yli 300 sankarivainajaa.

- Viiden raskaan sotavuoden jälkeen aseet vaikenivat. Olimme ainut osapuoli Manner-Euroopasta, joka välttyi miehityksen kauhuilta. Olimme myös ainut maa, joka selvisi tahrattomin kilvin – meillä ei ollut mitään peiteltävää, ei mitään hävettävää, mutta paljon ylpeydellä muisteltavaa, muistutti Äikiä – samaan aikaan, kun Euroopassa nyt selvitetään Kosovon kriisin jälkimaininkeja, eikä tapahtumien kulku ole läheskään tahraton.

- Suomi osallistuu noin 800 miehen voimin Kosovon olosuhteiden rauhoittamiseen. Osallistujat ovat vapaaehtoisia. Kyseessä ei ole sotaan lähtö, vaan lainsäädännön tarkoin määritelmä operaatio. Ja todellisissa olosuhteissa valmiusjoukko kouliintuu entisestään kotimaan kriisinhallintatehtäviin, uskoi Äikiä.

Suuri juhlasali täyttyi ääriään myöden. Eturivissä keskellä juhlapuhuja Matti Naskali.

Hyvässä vauhdissa olevasta Sakkola-museohankkeesta annettiin tietoa yleisölle. Pöydän takana Juho Koironen, Tarja Pesonen ja Ulla Leino.

Evakkojunassa elävä tunnelma

Evakkojuna-tapahtumaa vietettiin sunnuntaina 15.8.1999 Jokioisten Museorautatiellä.

Mieli läikähti jo ensimmäisten sotilasunivormujen osuessa silmiin höyryveturin ja härkävaunun vierellä. Lotien näkeminen sai palan kurkkuun; noin nuoria ja hoikkia monet heistä sota-aikana olivat! Harmaat puvut, valkoiset esiliinat, hymyilevät tai totiset silmät loivat omanlaisensa turvallisuuden tunteen. Pitkä odotus asemalla tuntui kuuluvan asiaan. Karjalaisen aikoinaan kokemana pakomatkalta vaihtelivat hätäiset rientämiset loputtomien seisoskelujen ja tapahtumattomuuden kanssa. Hermoja ja kärsivällisyyttä koetettiin.

Jokioisten Museorautatie ja sen vanha kalusto olivat onnen omiaan toteuttamaan monituntista kuvaelmaa, jolla palautettiin uudelleen eloon evakkomatkojen vaihteita. Jokioisten karjalaiset ovat kotoisin Muolaasta, mutta mikään ei estänyt 'Sakkolan tyttöä' kokemasta kaikkea aidontuntuista, kun he ja heidän jälkeläisensä esittivät siirtoväkeä.

Elokuun viidestoista 1999 tarjosi tämän kesän tyypilliseen tapaan lämpöä ja aurinkoa. Sää ja oikeaan osunut ajan kohta olivat houkuttelleet asemille tuhattamäärin ihmisiä. Joimme kahvia ja herkuttelimme karjalanpiirakoilla, ostimme Viipurin lakritsia, kokeilimme Kyyrölän kukkopillejä ja valitsimme pottia, jonka saisi uhvatalla uuniin ja ulos. Katsastimme Minkiön aseman lähirakennukseen kootun karjalaisten käsitöiden, esineiden ja kuvien näyttelyn. Juttelimme tuttuja kanssa.

Katsojien ja hälinän keskellä olin vajonnut muistoihini, sisäisiin näkyihini, joiden takia paikalla tunteksin yleisö jäi lähes huomaamattomaksi taustaksi. Äänitehosteiden vaikutus tuntui sielun pohjukoissa asti. Koko lähtöä edeltävän ajan kuuli jyskeen, ujelluksen ja konekiväärin patauksen. Kaikki kuulosti uskottavalta, meidät valtasi lähestyvän rintaman uhkaava tunnelma.

Minkiön asema oli muuttunut Heinjoen pitäjän Ristseppäläksi. Huomion valokiilaan kohosivat ne, joiden kohdalle liikkui sydänjuuriin saakka: jalan tai hevosilla tulleet äidit lapsineen, vanhemmat naiset, muutama vanha mieskin, kaikki vanhoissa arkivaatteissa, mukana kuluneita laukkuja ja monenlaisia nyyttejä. Junaan oli otettu myös avonainen tavaravaunu, vain lava, jolla näkyi huonekaluja ja vanha polkupyörä. Unoituivat pitkän junan muut vaunut, joihin oli päässyt maksaneita matkustajia. Näin ainoastaan pakoon pyrkivät, joita autettiin ylös karkeatekoiseen vaunuun, näin sotilaat ja lotat. Joku vanha mies jäi paikalleen istumaan, mutta hätäinen vaimo pyysi apua. Kaksi sotilasta puoliksi

kantoi hänet käsipuolista toisten joukkoon. Hevoset luovutettiin rintamapalvelukseen nekin. Juna lähti vaivalloisesti liikkeelle ja loittoni näkymätömiin. Kaukolan asemalla (Humppila) toteutettiin Veikko Lavin-Anneli Saariston Evakkolaulun kohtaa, jossa lotat jakoivat kauravelliä poloisille. Vaunuista ojenneltiin mukeja. Katselin noin nelivuotiaasta tyttöä, jonka käsivarrelle ilmeisesti oli tipahtanut velliä. Kekseliäästi hän nuoli ihonsa, ettei mitään menisi hukkaan. Maitoa hän joi patenttikorkkisesta pullosta. Vanhukset pyysivät vettä, kun kovat leipäpalaset olivat kuivanneet kurkun. Sotilaat nostivat vaunuun vesitonkan. Silmiä piti pyyhkiä tälläkin asemalla. En olisi enää halunnut Simolan ase-

Uusia ylioppilaita

Katja Maria Mikontytär Myllö valmistui ylioppilaaksi keväällä 1999 Hollolan lukiosta. Hänen isänsä Mikko on syntynyt Sakkolan Hovinkylässä, ja hänen isoisänsä Jussi Myllö Antreassa.

Katri Nalli kirjoitti ylioppilaaksi 5.6.1999 Imatralla Vuoksenniskan lukiosta. Katrin isoisä Alvar Nalli on Sakkolasta, Kaarnajoen kylästä.

Kultahäät

Kati Kurikka kirjoitti ylioppilaaksi Nokian lukiosta 1999. Kati pääsi jatkamaan opiskelua Tampereen yliopiston taloudellis-hallinnolliseen tiedekuntaan tavoitteenaan kauppatieteiden maisterin tutkinto.

Hänen vanhempansa ovat Ritva, os. Jokinen ja Aulis Kurikka. Isän vanhemmat ovat Helmi ja Johannes Kurikka Sakkolan Luprikkalasta.

Kultahääpäiväänsä viettivät matkoilla 23.7.1999 Toini ja Antti Lautarinne Kangasalta. Antin kotikylä Sakkolassa oli Riiska. Toini on syntyisin Vesilahdelta.

Airi Aapola

Suvannon Kuparisten sukuseura syntyi

Suvannon Kuparisten Sukuseura perustettiin 16.5.1999 Urjalan Pentinkulman Motellissa pidetyssä kokouksessa, jossa valittiin toistaiseksi toimiva hallitus tehtäväänään kehittää sukuseuran toimintaa. Perustavassa kokouksessa oli läsnä 37 henkilöä edustaen sukumme eri haaroja Suvannon ympäristössä.

Hallitus kokoontui Huittisissa Sakkolan pitäjäjuhljen yhteydessä. Kokouksessaan hallitus valitsi yhdistyksen puheenjohtajaksi Toivo Kuparisen Imatralta, varapuheenjohtajaksi Kaarina Naskalin Lahdesta, sihteeriksi Anja Keinänen Espoosta ja rahastonhoitajaksi Leena Aution Espoosta.

Teuvo Kuparinen Espoossa jatkaa sukutietojen keruuta tavoitteena sukukirjan aikaansaaminen. Sukujulkaisusta kiinnostuneet ja ennen kaikkea ne Kuparisten sukuiset, joiden nimi ei vielä ole luettelossa mukana, ottaisivat yhteyden häneen osoitteella Kastevuorenkuja 4 B 28, 02360 Espoo tai puhelimitse 09-801 5617.

Kuparisten sukuseuran yleinen kokous

pidetään Lahdessa Ravintola Vanha Herra, Laaksonkatu 17 sunnuntaina 17.10.1999 alkaen lounaalla klo 11.00-12.30. Varsinainen sukukokous alkaa klo 12.30, taukokahvit klo 14.00. Ravintola suljetaan klo 15.30.

Kokouksessa päätetään sukuseuran virallistamisesta, nimestä, tulevasta toiminnasta ja taloudesta. Kokoukseen osallistumismaksu on 50 mk kattaa lounaan ja kahvit. Maksu kokouspaikalla.

Osallistumisesta kokoukseen pyydetään ilmoittautumiset 5.10.1999 mennessä. Runsasta osanottoa toivoen:

Toivo Kuparinen	05-4367076
Anja Keinänen	09-518 060
Leena Autio	09-594 225
Kaarina Naskali	03-753 4352
Teuvo Kuparinen	09-801 5617

Suvannon Kuparisia sukukokouksessaan kesällä 1999.

Kupariset - ketä ja mistä?

Nimen uskotaan juontuvan maa-aineksesta. Nen -pääte ilmaisee nimen karjalaisiin sukunimiin kuuluvaksi. Nimen synty on muinaishistorian kätöissä, mutta jäljet johtavat Vuoksen-Laatokan alueelle. Kaskiviljelyn ja eränkäynnin ja kauppamatkojen myötä on tapahtunut siirtymistä pohjoiseen päin tämän vuosituhannen alkupuolella. Saimaan vesistön tullessa vastaan on matka ikään kuin pysähtynyt ja ukot ovat varmaan miettineet, mihin haapiot nyt suunnataan. Vuoksea alaspäin oli helpompi soutaa ja veri lienee vetänyt takaisin Laatokan suuntaan.

TIETOJA ALKAALÖYTYÄ. 1500-luvulta on merkitty muistiin, että Kuparisia on asustellut Pelloksen (Mikkelin eteläpuolella) - Jääksen-Antrean-Äyräpään-Hiitolan-Vuoksen ja Suvannon alajuoksun alueella.

Kuparsaari ja Kuparsaaren Antti -näytelmä sijoittuvat Antrean alueelle. Sodan ajan pääpuolustuslinja, Viipuri - Kuparsaari - Taipale, on tuttu monelle veteraanille.

NIMEN KIRJOITUSMUOTO vaihtelee riippuen siitä, ovatko kirjoittajat olleet venäläisiä vaiko ruotsalaisia virkamiehiä; nimeä on taivuteltu eri tavoin (mm. Kuparin). Jöns Kuparin on merkitty muistiin Antreasta 1543.

SUVANNON KUPARISSET. Sakkolan Petäjärvelle on 1600-luvun alkupuolella tullut kolme Kuparisen miestä: Mikko ja kaksi Mattia. Mistä he tulivat, ei ole selvillä, mutta todennäköisesti Vuoksen ylävirran suunnasta.

1617 rauhanteossa Käkisalmen läänin joutui Ruotsin hallintaan, ortodoksinen väestö väistyi itään ja etelään, joten jäi isoja tyhjilleen jääneitä alueita, joihin Ruotsi halusi luterilaista väkeä. Tähän saumaan lienevät esivanhempamme pakanneet konttinsa ja valinneet asuinsijansa Suvannon rannoilta. Lapinlahti muodostui keskeiseksi paikaksi (kartassa Kuparisen mäki viittaa jo tähän), ja tätä sukua on siirtynyt Riiskankylään, Hovinkylään, Petäjär-

velle, Arkuntanhuaan ja muruja muuallekin. Pyhäjärvi, Vuoksela ja Metsäpirtti kuuluivat tuolloin Sakkolan postistaan (pitäjään).

YHTEINEN NIMITTÄJÄ. Teuvo Kuparisen parisen vuotta kestänyt sukututkimus on tuonut esille, että Suvannon Kuparisten yhteinen esi-isä on asunut Lapinlahdessa 1700-luvun puolivälin paikkeilla ja yhtenäisen sukulinja ulottuu 1600-luvun alkupuolelle. Suku voi olla paljonkin vanhempaa, mutta tietoja ei tahdo löytyä.

ANKARAA AIKAA. Sodan, hävitysretket, katovuodet, kulkutaudit ja lahjoitusmaa-aika (1400-1860) rasittivat tavattomasti elämää: lapsista joka toinen ei viettänyt 3-vuotispäiväänsä, ihmisten keski-ikä oli +- 50 vuotta, verovoudit veivät puolet vuoden tuloista: turkiksia, viljaa, karjan tuotteita, pel-lavaa ja rahaa, jos sitä yleensä oli.

Karjalan historia on sotien historiaa: noin 100 sotaa ja hävitysretket päälle tunnetun historian aikana. Kysymys oli suurvaltapolitiikasta Ruotsin ja Venäjän välillä, Suomenlahden ja Laatokan kauppareittien hallinnasta, uskonnosta ja voittomaan verotuotosta. Viipurin ja Käkisalmen (Korelan) linnat näyttelivät merkittävää osaa näissä taisteluissa.

KUIN OLLA - KUIN ASUA. Savupirtti oli yleinen asuintapa, piilopirtti vainon aikana. Kaski- ja peltoviljelys pääelinkeinon, kaupankäynti siinä sivussa. Eränkäynti ja kalastus olivat tärkeitä ja pyyntiretket saattoivat kestää viikkoja. Kauppatiet johtivat Laatokalta Pielisen kautta Oulunjärvelle ja edelleen Perämeren rannalle - toisaalta Laatokalta etelään aina Mustanmeren seuduille saakka, ja Itämeren kautta aina suurelle vedelle saakka.

Pietarin kaupungin kasvaessa ja jos sen rakennusvaiheessa 1700-luvun alkupuolella meni paljon väkeä työn perässä. Pietarista muodostui esi-isillemme vilkas kauppapaikka, jonne upposi kaikki, mitä pystyttiin tuotta-

maan yli oman tarpeen. Pietarin kauppa toimi 1918 saakka, vallankumous ja Suomen itsenäistyminen sulki rajan.

ENTÄS NYT. Karjalan kansa diaspora (hajaantuminen) on heitellyt sukumme ympäri Suomea, jopa USA, Kanada, Itävalta, Ruotsi jne. ovat saaneet muutaman tipan suvun perimää. Nykyisin lienee nimenkantajia noin 400 ja sukuun kuuluvia 1-2 tuhatta.

Toivo Kuparinen

SUVANNON YMPÄRISTÖN
KOTISEUTULEHTI

SUVANNON
SEUTU
JULKAISEE

jokaisessa numerossaan

sukuseurojen tiedotteita
sekä muuta informaatiota
sakkolaisuuteen liittyen.

Samoin julkaistaan
perheutiset,
syntymäpäivät,
surunviestit,
valmistuneet yms.

Lähetä tiedot toimitukseen ja liitä halutessasi
mukaan myös valokuva.

Lähetä mukana myös
omat yhteystietosi
valokuvien palauttamista
varten.

Lähetä täydennystä "Sakkolan kylät tuvasta tupaan" -kirjan tietoihin

"Sakkolan kylät tuvasta tupaan 1939" -kirja ilmestyi vuonna 1983. Tietojen keruuseen ryhdyttiin otolliseen aikaan, sillä nyt lähes kaksikymmentä vuotta myöhemmin monet arvokasta tietoa antaneet ovat jo poissa. Silti monella lukijalla on vielä hallussaan täydentävää tietoa kirjassa kuvatuista taloista ja ihmisistä. Kirjan kuvaukset ovat lyhyitä, sillä sivumäärää ei ollut mahdollista kasvattaa kovin suureksi. Laajemmat tiedot ovat kuitenkin arvossaan arkistoitunakin tulevia tietojen etsijöitä odottamassa. Siksi nyt museohankkeen yhteydessä kerätään lisätietoa kirjassa kuvatuista taloista ja niiden asukkaista.

Kaikenlainen tieto kirjan taloista ja ihmisistä kannattaa pistää paperille. Käytä tietoja kirjoittaessasi samaa numerointia kuin kirjassa ja mainitse kylä. Näin täydennetyt tiedot ovat helposti löydettävissä arkistosta.

Lisätiedot voivat olla pitkiä tai lyhyitä. Talteen voi kirjata mielenkiintoisia tarinoita tai vain tarkennuksia kirjan tietoihin. Lisätiedot voivat liittyä ihmisiin, rakennuksiin, tapahtumiin tai vaikkapa työnteekoon – kaikenlainen muistitieto otetaan talteen. Museohankkeen kannalta mielenkiintoisia ovat kuvailut esimerkiksi rakennuksista ja sisustuksesta: miltä rakennukset ja kylät näyttivät ulkoa katsoen, mitä kalusteita oli keittiössä, miltä näytti saleissa ja kamareissa, minkälaiset suojat karjalla oli, mitä rakennuksia pihapiiriin kuului jne. Muistot talojen arkipäivän esineistä ovat niinkään kiinnostavia: kuvailla voi vaikkapa talossa olleen veneen tai kalastusvälineiden ulkonäköä, valmistusta ja käyttöä. Kuvauksia voi laatia myös juhlan ajasta: esimerkiksi mitä esineitä talossa otettiin esille kun juhlittiin tai millaiset olivat talossa vietetyt hää. Vielä parempi jos aiheesta löytyy ku-

vamateriaalia kopioitavaksi museohankkeelle.

Tässä vain muutamia ehdotuksia taloihin liittyvien tietojen kartuttamiseksi – aiheita löytyy vähintään yhtä monta kuin on muistelijoitakin! Lyhyet tai

pitkät museohankkeelle toimitetut muistiinpanot täydentävät Sakkolasta ja sen elämänmenosta piirtyvää kuvaa.

Postita muistiinpanot osoitteeseen: Sakkola-museohanke, PL 15, 37500 Lempäälä.

Helvi Pappinen Tampereelta toi vanhempiensa tallettamia valokuvia museotyöntekijä Ulla Leinon katsastettavaksi. Pappisen juuret ovat Haparais-
ten ja Lapinlahden kylissä Sakkolassa.

Tiedot valokuvaan – ohjeita kuvien lahjoittajille ja lainaajille

Sakkola-museohanke tallentaa ja arkistoi valokuvia. Yksi osa tallennustyötä on kuviin liittyvien tietojen hankkiminen. Kuviin liittyvät tiedot tekevät kuvasta arvokkaan.

Tarinat ovat monesti kuitenkin päässeet hukkumaan matkalla. Kuvien esittämien ihmisten nimiä saattaa olla merkitty kuvien taakse, satunnaisesti myös paikkakuntia, vuosilukuja ja tapahtumia.

Suuri osa kuvan sisältämästä tiedosta on kuitenkin vain ihmisten muistissa. Siksi vanhimpien kuvien tiedot ovat vaarassa kadota saavuttamattomiin ellei niitä kirjoiteta ylös.

On olemassa joitakin perusohjeita, joita soveltamalla tiedot saadaan kulkemaan valokuvan mukana.

Seuraavassa ohjeita siitä mitä ja miten tietoja kuviin liitetään. Tietoja voi kirjoittaa kuvan takapuolelle silloin kun sen voi tehdä pehmeällä lyijykynällä. Kovateräinen kynä vahingoittaa kuvaa. Kuvan taakse ei kuitenkaan mahdu kovin paljon tietoa.

Pieneen tilaan kirjoitettu teksti saat-
taa olla myös vaikeasti luettavaa. Parempaa jälkeä syntyy käyttämällä erillistä muistiinpanopaperia.

Riippuu kuvien säilytystavasta miten paperille kirjoitetut tiedot saadaan liitettyä kuviin.

Irralliset kuvat voidaan asettaa taite-
tun muistiinpanopaperin väliin tai pa-
peri kiinnitetään kuvaan paperiliittimellä (varo ettei kuva taitu tai naarmuunnu). Albumiin kiinnitettyjä kuvia ei tule irrottaa.

Kuvat voidaan numeroida lyijykynällä (ei numeroa kuvapintaan) ja kirjoittaa tiedot numerointia käyttäen vaikkapa erilliseen vihkoseen.

Kuvissa saattaa olla useita henkilöitä. Henkilöt voidaan numeroida erilliselle paperille (numerot kasvojen kohdalle piirrettyihin ympyröihin) ja jokaisesta tunnistettavasta henkilöstä kirjoitetaan tiedot:

- * Sukunimi, etunimi tai -nimet
- * Ammatti
- * Syntymä- ja kuolinaika
- * Paikkakuntatiedot

Täsmällisiä tietoja ei aina ole, mutta suuntaa antavat ja epävarmatkin tiedot kannattaa kirjoittaa ja ilmaista epävarmuus: "todennäköisesti", "noin" tai (?). Henkilötietojen lisäksi kannattaa kirjoittaa muistiin:

- * Tiedot tilanteesta, jossa kuva on otettu
- * Ajankohta
- * Kuvaajan nimi on aina hyvä merkitä, jos se on tiedossa

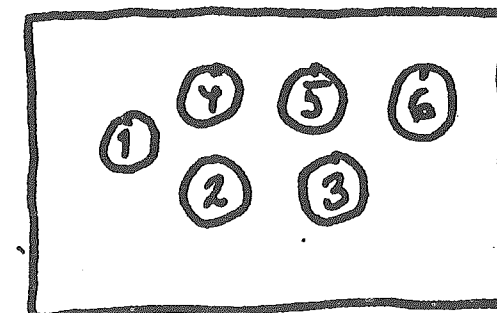
Henkilöiden numerointi saattaa olla turhan työlästä silloin kun kuvaan on asettunut kymmeniä henkilöitä.

Näissä yksittäisten henkilötietojen sijaan kannattaakin ehkä vain luetella tunnistetut ihmiset ja kertoa tietonsa siitä mihin kuva liittyy.

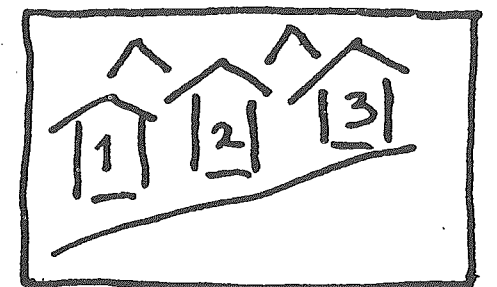
Muut kuin henkilöitä esittävät kuvat varustetaan tiedoilla:

- * Aihe (otsikko) ja selostus aiheesta
- * Kaupunki/kunta, kylä, talo
- * Ajankohta
- * Kuvaaja

Kuvassa esiintyvistä rakennuksista tms. voi piirtää havainnollisen kuvan numeroineen samaan tapaan kuin henkilökuviista.

1.
2.

1.
2.
3.

Kaikki mahdolliset tiedot ja tunnistukset on hyvä laittaa selkeästi kuvien tietoihin. Ohessa vinkki, miten valokuvien sisältö tulisi merkitä.

Tule mukaan muistelemaan ja muistoja keräämään

Ensimmäinen kyselylehtinen jaossa

Sakkola-museo tulee esittelemään sakkolalaista elämänmuotoa esineiden, kuvien, tekstin, äänen ja Internet-kotisivujen avulla. Aineiston keruu museota varten on käynnissä. Esineiden ja valokuvien lisäksi tarvitaan muistitietoa elämästä Sakkolassa.

Sakkolalaisen elämänmuodon talentamiseksi on valmisteilla eri aihepiirejä käsitteleviä kyselylehtisiä, joista ensimmäinen on nimeltään **Auto ja autoilu Sakkolassa**. Lisää kyselylehtisiä on valmistumassa mm. ruokakulttuurin, kaupankäynnin ja käsityötaidon alalta. Tarkemmat aiheet löydät seuraavasta Suvannon Seudusta. Kätevimmin itseä kiinnostavan lehtisen saa käsiinsä soittamalla Ulla Leinolle, p. 040-566 4109. Muistelijaksi voi ilmoittautua myös lähettämällä omat osoitetietonsa museohankkeelle (ks. oheinen lomake). Ilmoittautuneet saavat kyselylomakkeet postitse heti niiden valmistuttua.

Kyselylehtisissä esitetään useita tiettyä aihepiiriä koskevia kysymyksiä, joihin voi vastata omassa rauhassa kirjoittamalla vastaukset erilliselle paperille. Kyselylehtistä voi käyt-

tää myös haastattelulomakkeena ja esittää kysymykset suullisesti asiaa tuntevalle tuttavalle tai sukulaiselle. Haastattelun voi nauhoittaa tai vastauksia voi kirjoittaa ylös kysymysten lomassa.

Nauhoituksia ei ole välttämätöntä puhtaaksikirjoittaa, mutta haastattelun aikana tehty muistiinpanot todennäköisesti vaativat haastattelijalta jälki-työtä. **Museohanketyöryhmä kannustaa erityisesti nuorempaa polvea tarttumaan kyselylomakkeisiin ja ottamaan niiden avulla talteen vanhusten tietämystä!** Jokaiseen kysymykseen ei tarvitse vastata, vaan joukosta voi poimia ne, joista tuntuu syntyvän helposti muistiinpanettavaa. Vastausjärjestyskin voi vaihdella, mutta pyydämme käyttämään vastauksissa kysymysten numeroita/kirjaimia aineiston käsittelyn helpottamiseksi.

Kyselylomakkeiden kysymyksistä kannattaa mahdollisuuksien mukaan keskustella muiden asiaa tuntevien kanssa. Yhdessä muistojen määrä kertaantuu ja syntyy lisää tallennettavaa! Muistathan, että kaikki muistitiedon keräämisessä käytetty aika tallentuu arvokkaiksi talkootunneiksi – kirjaimella tunnit ylös olet mukana paitsi perinteen keruussa, myös museohankkeen rahoituksessa.

Kannattaa huomioida myös aiemmin Suvannon Seudussa ilmoitetut keruuaiheet. Käynnissä on evakkomuistelmia (ks. Suvannon Seutu 3/99, s. 17), paikkanimiä (4/99, s. 5) ja musiikki-muistoja (4/99, s. 8) koskevat kyselyt.

Tarvitsemme siis yhteystietoja henkilöistä, joiden puoleen voimme kääntyä sakkolalaiseen muistitietoon liittyvissä asioissa:

- * Henkilöitä, joille postitamme kyselylomakkeita
- * Haastateltavia
- * Haastattelihoita – erityisesti nuorempi polvi: haastattele vaikkapa omat isovanhempasi!
- * Muistelmien kirjoittajia – kaikki itselle läheiset aiheet tervetulleita tallennettavaksi!
- * Kaikki muutkin mieleen tulevat tavat kasvattaa museohankkeessa tallennettavaa aineistoa otetaan kiitollisena vastaan!

Neuvoja antaa Ulla Leino:
p. 040-566 4109.
Asiasta kiinnostuneita pyydetään palauttamaan viereinen lomake (tai vastaavat tiedot) osoitteeseen: Sakkola-museo/Sakkola-säätiö
PL 15, 37500 Lempäälä

Täytä ja postita museohankkeelle:

- ☐ **Olen kiinnostunut muistitiedon keruusta.** Kerro keitä henkilöitä voisit haastatella, missä ja milloin. Kerro myös mahdollisista aihepiireistä.
- ☐ **Tunnen henkilöitä, joiden muistitiedosta olisi apua museohankkeessa.** Kirjoita tietoja tuntemistasi muistelihoista.
- ☐ **Haluan osallistua museohankkeeseen muistitiedollani (vastaamalla kyselylehtiseen, kirjoittamalla muistojani tai muulla tavoin).** Täytä lomake omalta osaltasi.

Muistitietoa Sakkolasta:

Nimi ja ammatti

Syntymäaika ja -paikka

Osoite ja puhelinnumero:

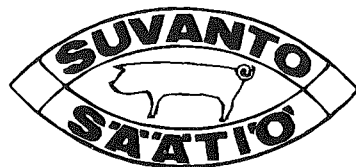
Erityinen muisteluaihe / aiheet (jos on):

Muuta:

Lähettäjän nimi:

Osoite ja puhelinnumero:

SUVANNON YMPÄRISTÖN
KOTISEUTULEHTI

SEURAAVA SUVANNON SEUTU
ilmestyy loka-marraskuun taitteessa.
Lehteen tarkoitettu aineisto
toimitukseen viimeistään
15.10. mennessä.

Sakkola -museo -hankkeen postiosoite on:

**SAKKOLA-MUSEO/
SAKKOLA-SÄÄTIÖ**

PL 15

37500 Lempäälä

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on edelleen saatavana, samoin kirja Sakkolan kylät tuvasta tupaan.

Kirjoja voi hankkia Osuuspankin konttorista Lempäälässä.

Kirjoja myyvät myös Eino Kuisma, Punkalaidun, sekä Lempäälässä
Anneli Kuisma, Esteri Lopenen ja Aaro Viskari
Anneli Kuisma hoitaa postitettavat tilaukset, puh. 03- 3748 410

Sakkolan historia II maksaa 70 markkaa ja
Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110 markkaa.
Postilähetuksista peritään lisäksi lähetyskulut.

**HANKKIKAA NYT PITÄJÄTEOKSIA
- VAIKKAPA LAHJAKSI!**

SAKKOLAN PITÄJÄ- JUHLAN VIDEO

Saatavissa nyt myös 50 minuutin mittainen pitäjäjuhla-video kesän 1997 juhlista Sakkolassa. Tilaa värikäs dokumentti historiallisista juhlallisuuksista Karjalan kotikunnilta hintaan 150 markkaa.

TILAUKSET:

Ilpo Kuparinen puh. 03- 3738 195, 254 0640 tai 0400 307 550

Videota voi myös noutaa Crane Video Oy:n toimipisteestä

Tampereen Näsilinnankatu 28

tai Vesilahdesta Kuparisen kotoa Rautialantie 525.

Tilauksia otetaan vastaan myös Suvanto-Säätiössä.

PITO-KALAASI KY

Pitopalvelu Aila ja Kati Heikkilä, Tampere

Puh. 03-343 3902, 03-266 2002, 0400 548 526

Putkiliike P. Nuora Ky

37560 KULJU

Puh. 367 6100

*TILAA SINÄKIN
OMA
SUVANNON SEUTU*

◆◆◆◆◆◆◆◆

*Seuraava lehti
ilmestyy
marraskuun alussa.*

SUVANNON SEUTU

Suvannon ympäristön
kotiseutulehti

Ilmestyy vuonna 1999 8 kertaa

Tilaushinta

80 mk/vuosikerta

Ilmoitushinnat

1 mk palstamillimetri (+alv 22%)

Toimituksen konttori ja osoite

Rautasema, 37550 Lempäälä

Puhelin (03) 374 8448 iltaisin

Pankki

TSOP, 37500 Lempäälä

Tilinumero 522803-211955

Vastaava toimittaja

Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta

Esko Kallonen

Eero Koppanen

Ritva Koski

Juha Kuisma

Hannu Paukku